

4-6 Yaş Arasındaki Çocukların Serbest Resim Çalışmalarındaki Resim Özellikleri

Features of the Drawings of 4-6 Year Old Children in their Free Drawings

Canan YILDIZ ÇİÇEKLER *, Nermin ÖNER KORUKLU **

ÖZ: Çalışmanın amacı, alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş arasındaki çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinin yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkenleri açısından incelenmesidir. Çalışmanın örneklemini, Aydın ilinde alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeylerdeki okullara devam eden 4-6 yaş grubundaki 66 çocuğun on beş hafta boyunca çizdikleri toplam 600 serbest resim çalışması oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda, çocukların serbest resim çalışmalarındaki özellikler ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Düzleme, tamamlama, boy hiyerarşisi, saydamlık, orantı ve espri özellikleri açısından çocukların yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmezken; realizm, kurallara uygun resim çizme, tekrar ve simetri özelliklerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yine resim özelliklerinden düzleme, tamamlama, saydamlık ve espri özellikleri açısından çocukların sosyoekonomik düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmezken; boy hiyerarşisi, realizm, tekrar ve simetri, orantı ve kurallara uygun resim çizme özelliklerinde ise anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Anahtar sözcükler: çocuk, okul öncesi eğitim, resim, resim özellikleri

ABSTRACT: The aim of the study is to examine the drawing features of 4 to 6 year-old children attending preschool from sub, medium and high socio-economic levels in terms of age, sex and socio-economic levels. The sample consists of 600 free drawings of 66 children who drew freely for 15 weeks from 4-6 age groups in Aydın. The results of the study showed that smoothing, completing, height hierarchy, transparency, realism, repetition and symmetry, proportion, humour and proper drawing features were examined in terms of their sex, it was seen that there was no statistically significant difference. In addition there was no statistically significant difference in smoothing, completing, height hierarchy, transparency, proportion and humour features in terms of the children's age. However, there was statistically significant difference in realism, proper drawing, repetition and symmetry features. While no statistically significant difference was seen in smoothing, completing, transparency and humour features in terms of the children's socio-economic levels, statistically significant difference was seen in height hierarchy, realism, repetition and symmetry, proportion and proper drawing features.

Keywords: children, preschool education, drawing, drawing features

1. GİRİŞ

Resim, psiko-pedagojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zekâ, kişilik, yakın çevre özellikleriyle iç dünyasını yansıtmaya yarayan bir ifade aracıdır. Resim ve çocuk birbirini tanımlayan, sürekli değişen ve gelişen dinamik olgulardır. Resim çizmek, çocukların tutum ve duygularının anlaşılmasında kullanılan ucuz ve eğlenceli bir yöntemdir. Kolay bir anlatım aracı olması nedeniyle sınırlı sözcük bilgisine sahip bir çocuk için, kendisiyle dış dünya arasında iletişimi sağlayan bir araçtır (Artut 2004; Matthews 2003; Skybo, Ryan-Wengwe ve Su 2007; Yavuzer 2007b; Yolcu 2004). İnan (2006), yaptığı çalışmada çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerinde resim bir araç olarak kullanılabilirliklerini ve çocuğu anlamada çocuk resimlerinin önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir.

Çocuklarda çizim çalışmaları okul öncesi dönemde kendiliğinden başlamakta ancak motor etkinlik olarak değerlendirildiğinde yazma davranışının habercisi olarak görülmekle (Einarsdottir, Dockett ve Perry 2009), birlikte çocuklarda çizme davranışı iki yaşlarında ortaya

* Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, e-posta: cyildiz80@hotmail.com

** Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, e-posta: nonerkoruklu@hotmail.com

çıkılmaktadır (Skybo et al. 2007). Çocuklar 2-4 yaşlarında, 'keşif' ve 'icat' girişimleri içinde her şeye dokunmakta, dokundukları objeler arasında kâğıt da bulunmaktadır. Çocukların elleri amaçsız bir şekilde kâğıt üzerinde dolaşırken kullandıkları boya ya da kalemlerle çizgiler bırakılmaktadır. Çocuklar oluşan çizgileri görürler ve onların yaratıcısı olduklarını anlarlar. 3-4 yaşlarında ise, "mandala" adı verilen yuvarlak çizerlerin içine çapraz çizgiler çizerler. Başlangıçta omuzdan gelen zikzak ve dairesel hareketler zaman içinde yerlerini dirsek ve elden gelen hareketlere bırakılmaktadır. Bu hareketlerin karşılığında, önceleri yukarıdan aşağıya yapılmış karalamalar, eğri zikzaklar, dairesel çizgilerle kalın bir yumak oluşturan karalama örnekleri ortaya çıkarmaktadır. Genelde 4 yaş civarında, çocuklar oldukça tanınabilecek biçimler çizmeye başlamaktadırlar. 5 yaşındaki çocukların çoğunluğu amaçlı resim yapmakta, resimlerdeki insanlar, evler ya da ağaçlar tanınmaya başlanmaktadır. Çocuklar 6 yaşına yaklaştıklarında ise, resimlerindeki oranlar daha gerçekçi, biçimler ve şekiller ise konulu olmaya başlamaktadır. Mekân içinde nesnelerin yerleştirilmesinde de bir ilerleme göze çarpmaktadır. Ayrıca çocukların resimlerde ayrıntıların çoğaldığı görülür. Çocukların dağınık olarak çizdikleri figür ya da öğeler bir merkez çevresinde toplanmaya başlamakta ya da yer çizgisi denilen alt kısma çizilen çizgi üzerine daha anlamlı biçimde dizilmektedir (Gürtuna 2004; Skybo et al. 2007; Yavuzer 2007b). 4-7 yaş arasındaki çocuklar çizdikleri resimlerde, yeni kavramlar, farklı özellikler peşindedirler. Çocukların çizdikleri resimlerde resim özellikleri dediğimiz bazı detaylar göze çarpmaktadır. Bu özellikler düzleme, tamamlama, boy hiyerarşisi, saydamlık, realizm, tekrar ve simetri, orantı, espri ve kurallara uygun resim çizmedir (Yavuzer 2007b).

Çocukların resimlerinde köpeği tasmaıyla, atı koşarken, ördeği yüzerken, yaprağı düşerken çizmesi (Yavuzer 2007b) gibi benzer birçok detayı çocukların çevresinden, gerçek hayattan gözlemedikleri gibi resimlerine yansıttıkları görülür. Çocukların çizimlerindeki bu detaya resim özelliklerinden realizm özelliği denir. Çocuklar, aynı anda görülmesi mümkün olmayan çeşitli manzaraları betimlemek için ilginç bir yöntem kullanılmaktadırlar. Bir objenin içinde veya arkasında bulunan ve görünmemesi gereken şeyleri sanki görüyormuş gibi çizmektedirler. Bir evi önden çizerken aynı zamanda içine insanları da oturturlar, yani resmi saydamlaştırırlar. Böylece resim özelliklerinden bir diğeri olan saydamlaştırma özelliği görülür. Örneğin, ev kompozisyonunda evin çatısı, duvarları, oda ve bölümleri, buradaki aile bireyleri ve öteki tüm eşyalar (duvardaki saat, takvim, ayna, tablolar, yerdeki halı, koltuklar, soba içindeki odun ve kömürler ateş ve hatta odaların elektrik lambaları) ayrı ayrı resimde gösterilir. Evin dışının ve içinin tümüyle gösterilmesi olayı resme bir saydamlık niteliği verir (Türkdoğan 1981).

Çocuklar bir sözcüğün söylenişini başardığında o sözcüğü 10-20 kez tekrarlarlar. Resimde de aynı olgu görülür. Çocuklar çizme yeteneğini elde ettikleri objeleri yan yana getirirler (insan, araba, kuş vb.). Böylece çocukların resim özelliklerinden bir diğeri olan tekrar ve simetri özelliği meydana gelir. Simetri, çocuk resimlerinde sıklıkla rastladığımız özelliklerden biridir. Çocuk, güneşi, çiçeği, elleri resmederken simetri ilkelerine uymaya özen gösterirler (Skybo et al. 2007; Yavuzer 2002a). Bir diğer özellik olan düzleme özelliği, resmi, yapılan eşyaya göre düzenlemektir. Çocuğun, anlatmak istediklerinin yüzeye uydurulması çabası kaynaklanmaktadır. Yani, üç boyutlu bir dünyanın, iki boyutlu bir yüzeyde anlatılmasıdır. Çocuklar "Resim yaptığım kâğıt düzdür, düz bir yüzeye herhangi bir nesnenin resmini ancak düz olarak yapabilirim" diye düşünerek çizim yaparlar (Çelek 2003; Kırıçoğlu 2002; Sezer 2001; Yolcu 2004).

Tamamlama özelliğinde ise, çocuklar bir nesneyi ya da olayı, onunla ilişkili bir başka nesne ya da olaylarla birlikte düşünürler. Yani algıları, tikel değil tümeldir. Örneğin, masanın dört bacağı, ağacın kökleri, denizin ya da gölün balıkları vardır. Sokak; evler, ağaçlar, arabalar ve insanlarla bir bütündür. Çocuk için bunlardan birinin eksikliği o şeyleri tanımlamaya yetmez. Bu nedenle, toprağın altında kökleriyle beraber ağacı çizmek ya da profilden bakan bir insanın yüzünde iki gözünü göstermek, çocuğun bütüncül bir yaklaşım içinde olmasının bir sonucudur (Yolcu 2004). Boy hiyerarşisi özelliğinin, çocukların önemseydiği, sevdiği ve değer verdiği

varlıkların, diğerlerine göre daha büyük ve resim yüzeyinin merkezi bir yerinde etkin bir biçimde ele alması özelliği olarak tanımlanabilir. Çocuklar için kendisini ilgilendiren, düşündüren, duygulandıran, önem taşıyan faktörler daima öncelik taşımaktadır. Çocuklar bazen resimlerinde çizilmesi zorunlu fakat istemediği, hoşlanmadığı bir figürü resim kâğıdının köşesinde belli belirsiz, silik, gösterişsiz, küçük olarak ifade edebilmektedirler (Artut 2004; Yolcu 2004).

Çocuk resminde bir diğer özellik olan orantı özelliği iki farklı şekilde görülür. Birinci olarak nesnenin kendisini oluşturan öğeler arasındaki büyüklüklerinin orantısıdır. Çocuğun bu konudaki bilgisi, zihinsel gelişimine paralel olarak gelişmekte ve yeterlilik göstermektedir. Bu bilgiyi kâğıdına doğru bir şekilde aktarmaktadır. İkinci orantı bilgisi ise farklı nesnelere arasındaki orantıdır. Burada orantının hem gerçek büyüklüğü hem de nesnelere arasındaki mesafeye bağlantılı olarak değişmesi gerekir. Çocuğun bu konudaki bilgisi kâğıda ender yansıtılır. Çocuğun resimlerindeki arka plan genellikle küçük değildir. Çocukların nesnelere arasındaki gerçek büyüklüklerin ifade edilişi sıklıkla iki orantıyla sınırlı değildir. Çizdiği nesnenin çocuk için önemi, resmin yapılmışını değiştirebilir ve nesnenin büyüklüğü gerçek boyutundan saptırabilir (Yavuzer 2007b).

Çocuklar çizdikleri resimlerde esprili bir anlatım kullanabilir; bunu da resimlerinde oyun havası vermek için yapmaktadır. Çocuğun yapısında bulunan mizah duygusu bu şekilde ifade bulur. Çocukların çiçeğe, güneşe, insan yüzü yapmaları; evlerin bacalarını farklı figürlerle süslemeleri espri özelliğinden ileri gelmektedir (Yavuzer 2007b). Kurallara uygun resim çizme özelliğine baktığımızda ise, Hochberg (1979) “kurallara uygun biçim” deyimini bir nesnenin karakteristik özelliklerini en iyi sergileyen görünüş olarak tanımlarken, Freeman (1980) bir nesneyi kolayca tanımamızı sağlayan genel amaçlı resimler anlamında kullanmıştır (aktaran: Yavuzer 2007b). Görüldüğü gibi 4-7 yaşlar arasında çocukların resimlerinde pek çok resim özelliği görülmektedir. Konu ile ilgili alanda yapılmış olan kaynak taramalarında daha önce bu konu ile ilgili herhangi bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiş, bunun üzerine alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş grubu çocukların resimlerinin yaşlarına, cinsiyetlerine ve sosyoekonomik düzeylerine göre resim özelliklerindeki farklılıkların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş grubu çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinde cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş grubu çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinde yaş açısından fark var mıdır?

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş grubu çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinde sosyoekonomik düzeyleri açısından fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırma betimsel tarama modeline göre yapılmıştır. Bu modelde, var olan durumun tanımlanması, var olan durum ile tanımlanan standartların karşılaştırılması ya da belirli olaylar arasındaki ilişkilerin ortaya konulması amaçlanmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison 2007). Araştırmada bu yöntemden yararlanarak alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş grubundaki çocukların serbest resim

çalışmalarındaki resim özelliklerinin yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkenleri açısından farklılıkları incelenmiştir.

2.2. Evren ve örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, Aydın ilinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş arasındaki çocukların serbest resim çalışmaları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Aydın ilinde yansızlık kurallarına bağlı kalınarak belirlenen alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeylerdeki okullara devam eden 4-6 yaş grubundaki 66 çocuğun on beş hafta boyunca çizdikleri toplam 600 serbest resim çalışması oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki çocukların 36'sı (% 54.5) kız, 30'u (% 45.5) erkektir. Çocukların 17'si (% 25.8) 4 yaş, 13'ü (% 19.7) 5 yaş, 36'sı (% 54.5) 6 yaştır. Örneklem grubundaki çocukların 14'ü (% 21.2) alt sosyoekonomik düzeydeki okullara, 9'u (% 13.6) orta sosyoekonomik düzeydeki okullara, 43'ü (% 65.2) ise üst sosyoekonomik düzeydeki okullara devam etmektedir.

2.3. Verilerin toplanması

Araştırmada kullanılmak üzere çocukların yaş, cinsiyet vb. bilgilerini içeren kişisel bilgi formları araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve uygulamalardan bir hafta önce örnekleme alınan çocukların ailelerine gönderilmiştir. Uygulama öncesinde çalışmanın örneklemini oluşturan çocukların öğretmenleri ile görüşülmüş, uygulamanın yapılacağı gün ve saat kararlaştırılmıştır. Uygulamada her çocuğa bir adet resim kâğıdı ve pastel boya seti verilmiştir. Örnekleme alınan çocukların gelişimleri dikkate alındığında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş grubu çocukların pastel boyayı daha rahat kullanabilecekleri düşünüldüğünden uygulamalarda pastel boya tercih edilmiştir. Uygulama boyutunda her çocuktan malzemeleri kullanarak serbest resim yapması istenmiş zaman kısıtlaması yapılmamıştır. Uygulama süresi boyunca yapmak istedikleri resimlerin konu seçimleri kendilerine bırakılmış ve çocuklara “İstedığınız bir resmi yapın!” yönergesi verilmiştir. Uygulama 2007-2008 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde 15 hafta süreyle devam etmiştir. Her çocuktan 15 hafta boyunca haftada bir kez serbest resim çalışması yapması istenmiştir. Araştırma farklı yaş gruplarındaki çocuklara uygulandığından, bu yaş gruplarındaki çocukların ilgi sürelerindeki farklılıklar göz önünde bulundurularak resim yapmak istemeyen çocuklara ikinci bir teklifte bulunulmamıştır. Uygulama süresince resim yapmak istemeyen çocuğa uygulamadan bir sonraki hafta tekrar resim yapması teklif edilerek çalışma devam etmiştir.

2.4. Verilerin analizi

Örnekleme alınan çocukların serbest resim çalışmalarındaki 15 haftalık uygulama süreci tamamlandıktan sonra her çocuğun 15 hafta boyunca çizmiş olduğu resimlerde (düzleme, tamamlama, boy hiyerarşisi, saydamlık, realizm, tekrar ve simetri, orantı, espri ve kurallara uygun resim çizme) resim özelliklerinin var olup olmadığı tek tek incelenmiştir. Çocukların resimlerinde belirlenen her bir resim özelliğine 1 puan verilmiştir. Her bir çocuk için 15 hafta boyunca yapmış olduğu resimlerde belirlenen on resim özelliğinin toplam puanları üzerinden işlemler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çocukların bu özellikleri hangi figürler üzerinde kullandıkları da belirlenerek tartışma kısmında verilmiştir. 4-6 yaş çocukların resimlerinde kullandıkları resim özellikleri ile cinsiyet değişkeni arasında fark olup olmadığı “Independent Samples t-testi” ile analiz edilmiştir. Yaş ve sosyoekonomik düzey değişkenleri açısından fark olup olmadığına ilişkin sonuçların analizinde ise “Kruskal Wallis H-Testi” kullanılmıştır (Büyüköztürk 2008).

3. BULGULAR

Bu bölümde, örnekleme alınan çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinin cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik düzeylerine göre analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 1: Çocukların Serbest Resim Çalışmalarındaki Resim Özelliklerinin Cinsiyetlerine Göre t-testi sonuçları

Resim Özellikleri	Cinsiyet	n	\bar{X}	S	sd	t	p																																																																																												
Düzleme Özelliği	Kız	36	3.00	2.96	64	.185	.854																																																																																												
	Erkek	30	3.13	2.86				Tamamlama Özelliği	Kız	36	.55	1.13	64	.155	.877	Erkek	30	.60	1.19	Boy Hiyerarşisi Özelliği	Kız	36	9.94	6.15	64	.056	.955	Erkek	30	9.86	4.81	Saydamlık Özelliği	Kız	36	3.16	3.35	64	1.33	.186	Erkek	30	2.13	2.82	Realizm Özelliği	Kız	36	7.83	6.64	64	.059	.953	Erkek	30	7.93	7.07	Tekrar ve Simetri Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	.380	.705	Erkek	30	8.60	4.90	Orantı Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	1.28	.205	Erkek	30	10.13	7.35	Espri Özelliği	Kız	36	1.72	2.53	64	1.45	.151	Erkek	30	2.93	4.16	Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528
Tamamlama Özelliği	Kız	36	.55	1.13	64	.155	.877																																																																																												
	Erkek	30	.60	1.19				Boy Hiyerarşisi Özelliği	Kız	36	9.94	6.15	64	.056	.955	Erkek	30	9.86	4.81	Saydamlık Özelliği	Kız	36	3.16	3.35	64	1.33	.186	Erkek	30	2.13	2.82	Realizm Özelliği	Kız	36	7.83	6.64	64	.059	.953	Erkek	30	7.93	7.07	Tekrar ve Simetri Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	.380	.705	Erkek	30	8.60	4.90	Orantı Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	1.28	.205	Erkek	30	10.13	7.35	Espri Özelliği	Kız	36	1.72	2.53	64	1.45	.151	Erkek	30	2.93	4.16	Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528	Erkek	30	7.90	7.90								
Boy Hiyerarşisi Özelliği	Kız	36	9.94	6.15	64	.056	.955																																																																																												
	Erkek	30	9.86	4.81				Saydamlık Özelliği	Kız	36	3.16	3.35	64	1.33	.186	Erkek	30	2.13	2.82	Realizm Özelliği	Kız	36	7.83	6.64	64	.059	.953	Erkek	30	7.93	7.07	Tekrar ve Simetri Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	.380	.705	Erkek	30	8.60	4.90	Orantı Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	1.28	.205	Erkek	30	10.13	7.35	Espri Özelliği	Kız	36	1.72	2.53	64	1.45	.151	Erkek	30	2.93	4.16	Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528	Erkek	30	7.90	7.90																				
Saydamlık Özelliği	Kız	36	3.16	3.35	64	1.33	.186																																																																																												
	Erkek	30	2.13	2.82				Realizm Özelliği	Kız	36	7.83	6.64	64	.059	.953	Erkek	30	7.93	7.07	Tekrar ve Simetri Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	.380	.705	Erkek	30	8.60	4.90	Orantı Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	1.28	.205	Erkek	30	10.13	7.35	Espri Özelliği	Kız	36	1.72	2.53	64	1.45	.151	Erkek	30	2.93	4.16	Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528	Erkek	30	7.90	7.90																																
Realizm Özelliği	Kız	36	7.83	6.64	64	.059	.953																																																																																												
	Erkek	30	7.93	7.07				Tekrar ve Simetri Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	.380	.705	Erkek	30	8.60	4.90	Orantı Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	1.28	.205	Erkek	30	10.13	7.35	Espri Özelliği	Kız	36	1.72	2.53	64	1.45	.151	Erkek	30	2.93	4.16	Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528	Erkek	30	7.90	7.90																																												
Tekrar ve Simetri Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	.380	.705																																																																																												
	Erkek	30	8.60	4.90				Orantı Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	1.28	.205	Erkek	30	10.13	7.35	Espri Özelliği	Kız	36	1.72	2.53	64	1.45	.151	Erkek	30	2.93	4.16	Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528	Erkek	30	7.90	7.90																																																								
Orantı Özelliği	Kız	36	8.11	5.44	64	1.28	.205																																																																																												
	Erkek	30	10.13	7.35				Espri Özelliği	Kız	36	1.72	2.53	64	1.45	.151	Erkek	30	2.93	4.16	Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528	Erkek	30	7.90	7.90																																																																				
Espri Özelliği	Kız	36	1.72	2.53	64	1.45	.151																																																																																												
	Erkek	30	2.93	4.16				Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528	Erkek	30	7.90	7.90																																																																																
Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Kız	36	8.21	8.21	64	.634	.528																																																																																												
	Erkek	30	7.90	7.90																																																																																															

Çalışmaya katılan çocukların serbest resim çalışmalarında kullandıkları resim özelliklerinin cinsiyete göre t-testi sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, çocukların serbest resim çalışmalarında kullandıkları düzleme ($\bar{X}=.854$), tamamlama ($\bar{X}=.877$), boy hiyerarşisi ($\bar{X}=.955$), saydamlık ($\bar{X}=.186$), realizm ($\bar{X}=.953$), tekrar ve simetri ($\bar{X}=.705$), orantı ($\bar{X}=.205$), espri ($\bar{X}=.151$) ve kurallara uygun resim çizme ($\bar{X}=.528$) özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>.05$).

Tablo 2: Çocukların Serbest Resim Çalışmalarındaki Resim Özelliklerinin Yaşlara Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Resim Özellikleri	Yaş	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Düzleme Özelliği	4 yaş	17	28.15	2	2.64	.266
	5 yaş	13	39.23			
	6 yaş	36	33.96			
Tamamlama Özelliği	4 yaş	17	30.09	2	1.43	.488
	5 yaş	13	33.73			
	6 yaş	36	35.03			
Boy Hiyerarşisi Özelliği	4 yaş	17	28.97	2	3.71	.156
	5 yaş	13	28.04			
	6 yaş	36	37.61			
Saydamlık Özelliği	4 yaş	17	28.26	2	2.31	.315
	5 yaş	13	38.27			
	6 yaş	36	34.25			
Realizm Özelliği	4 yaş	17	23.15	2	7.86	.020*
	5 yaş	13	32.31			
	6 yaş	36	38.82			
Tekrar ve Simetri Özelliği	4 yaş	17	25.12	2	6.93	.031*
	5 yaş	13	29.15			
	6 yaş	36	39.00			
Orantı Özelliği	4 yaş	17	26.00	2	3.88	.143
	5 yaş	13	33.42			
	6 yaş	36	37.07			
Espri Özelliği	4 yaş	17	34.35	2	4.56	.102
	5 yaş	13	24.19			

	6 yaş	36	36.46			
Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	4 yaş	17	24.59			
	5 yaş	13	28.04	2	8.55	.014*
	6 yaş	36	39.68			

*P<.05

Tablo 2'deki analiz sonuçlarını incelediğimizde, realizm χ^2 (sd=2, n=66) =7.86, kurallara uygun resim çizme χ^2 (sd=2, n=66) =8.55, tekrar ve simetri χ^2 (sd=2, n=66) =6.93 özelliklerinde (p<.05) düzeyinde 6 yaşındaki çocuklar lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Tablo 3: Çocukların Serbest Resim Çalışmalarındaki Resim Özelliklerinin Sosyoekonomik Düzeylere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Resim Özellikleri	SED	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Düzleme Özelliği	Alt SED	14	39.57			
	Orta SED	9	34.83	2	2.15	.340
	Üst SED	43	31.24			
Tamamlama Özelliği	Alt SED	14	35.39			
	Orta SED	9	37.17	2	1.28	.525
	Üst SED	43	32.12			
Boy Hiyerarşisi Özelliği	Alt SED	14	40.96			
	Orta SED	9	47.72	2	10.66	.005*
	Üst SED	43	28.09			
Saydamlık Özelliği	Alt SED	14	38.93			
	Orta SED	9	39.28	2	3.23	.198
	Üst SED	43	30.52			
Realizm Özelliği	Alt SED	14	43.82			
	Orta SED	9	48.22	2	14.36	.001**
	Üst SED	43	27.06			
Tekrar ve Simetri Özelliği	Alt SED	14	51.11			
	Orta SED	9	44.50	2	22.63	.000***
	Üst SED	43	25.47			
Orantı Özelliği	Alt SED	14	49.54			
	Orta SED	9	42.89	2	18.18	.000***
	Üst SED	43	26.31			
Espri Özelliği	Alt SED	14	33.18			
	Orta SED	9	44.61	2	4.15	.125
	Üst SED	43	31.28			
Kurallara Uygun Resim Çizme Özelliği	Alt SED	14	49.21			
	Orta SED	9	44.33	2	18.84	.000***
	Üst SED	43	26.12			

*p>.05, **P<.01, ***p<.001

Çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinin sosyoekonomik düzey değişkenine göre sonuçlarını incelediğimizde, boy hiyerarşisi χ^2 (sd=2, n=66) =10.66, realizm χ^2 (sd=2, n=66) =14.36, tekrar ve simetri χ^2 (sd=2, n=66) =22.63, orantı χ^2 (sd=2, n=66) =18.18 ve kurallara uygun resim çizme χ^2 (sd=2, n=66) =18.84 özelliklerinde (p<.05) düzeyinde anlamlı bir fark görülmüştür. Boy hiyerarşisi ve realizm özelliklerinde en yüksek ortalamaya orta sosyoekonomik düzeydeki çocukların sahip olduğu saptanırken, tekrar ve simetri, orantı ve kurallara uygun resim çizme özelliklerinde ise en yüksek ortalama alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların sahip olduğu görülmüştür.

4. TARTIŞMA/YORUM

Çalışmaya katılan çocukların serbest resim çalışmalarında kullandıkları resim özellikleri ile cinsiyet değişkeni incelendiğinde anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Tas, Aslan ve Sayek, (2006), tarafından yapılan çalışma sonucunda, çocukların resimlerinde yaptıkları figürlerin,

kendi cinsiyetleri ile uyumlu olduğu görülmüştür. Çocukların biliş ve dil gelişimindeki ilerlemeler çocukların kendilerini başkalarının bakış açısından bakabilmesine, yaşitlarını ve duygularını arkadaşlarla ve aileyle paylaşabilmesine olanak sağlamaktadır (Gander ve Gardiner 2004). Okul öncesi dönemde çocuklar yaşitlarını, öğretmenini, abla/ağabeyini, bir medya kahramanını, bir akrabasını özdeşim modeli olarak seçebilir. Ancak anne ve babalar hem iletişim yoğunluğu açısından hem de çocuğun algılamasına göre en güçlü, en yakın, en koruyucu olma özellikleri nedeniyle çoğu kez özdeşim modeli olarak alınırlar. Erkek çocuklar babalarının erkeksi davranışlarını; kız çocuklar da annelerinin kadınsı davranışlarını gözleyerek, taklit edebilirler (Bayhan ve Artan 2007). Çocukların serbest resim çalışmalarında kullandıkları resim özellikleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık elde edilmemesi, kız ve erkek çocukların çizimlerinde benzer resim özelliklerini kullanmaları, kendi cinsel kimliklerinin yeni farkına varmaya başladıkları bu dönemde yaşitlarını, öğretmenini, abla/ağabeyini, bir medya kahramanını, bir akrabasını özdeşim modeli olarak belirlemeleri ve resimlerinde bu kişilere yer vermeleri ile açıklanabilir.

Çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinin yaşlara göre sonuçları incelendiğinde ise, realizm, kurallara uygun resim çizme, tekrar ve simetri özelliklerinde 6 yaşındaki çocuklar lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Çalışmada dört, beş ve altı yaş grubundaki çocukların resimlerinde realizm özelliği, farklı boylarda çiçeklerin çizilmesi, bulutlardan yağmur ve kar yağmasının çizilmesi, çaydanlıktan buharın çıkışının çizilmesi, denizin içindeki balıkların çizilmesi, polis arabasının üzerindeki alarmin çizilmesi, vazonun çiçekle çizilmesi, denizin dalgasının, musluğun deliğinin çizilmesi vb. figürlerde (Resim 3) görülürken, çiçeklerin önden görünüşüyle çizilmesi, güneşin dağların arkasına çizilmesi, insanların otobüste sırayla oturuyor şeklinde çizilmesi, ineğin beneklerinin, trenin lokomotif ve vagonlarının arka arkaya çizilmesi vb. figürlerde de kurallara uygun resim çizme özelliği görülmüştür (Resim 1). Bulut, çiçek, dağ, ağaç, elma, kar, kelebek, güneş, yaprak, insan, deniz, çocuk vb. figürlerde ise tekrar ve simetri özelliği görülmüştür (Resim 2). Çocuklar yaşça büyüdükçe çizimleri daha gerçekçi olmaya başlamaktadır (Yavuzer 2007b). Tas ve diğerleri, (2006), tarafından yapılan araştırma sonucunda, çocukların yaşları arttıkça resimlerdeki ayrıntıların arttığı belirtilmiştir. 5 yaşındaki çocukların çoğunluğu amaçlı resim yapmaktadırlar. Bu çocuklar neyin resmini yapmak istediklerini önceden bilmektedirler. Çocuklar 6 yaşına yaklaştıkça resimlerdeki oranlar daha gerçekçi olmaya başlamaktadır. Mekân içinde nesnelere yerleştirmesinde de bir ilerleme göze çarpmaktadır. Çizimlerde ayrıntılar çoğalmakta, sayfanın orasına burasına dağıttığı figür ya da öğeler bir merkez çevresinde toplanmaya başlamakta ya da yer çizgisi denilen alttaki çizgi üzerine daha anlamlı bir şekilde yerleştirilmektedir (Yavuzer 2007b). Çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinin yaşlara göre, realizm, kurallara uygun resim çizme, tekrar ve simetri özelliklerinde 6 yaşındaki çocuklar lehine anlamlı bir fark elde edilmesi, çocuklarda yaşın artmasıyla daha gerçekçi figürlerin çizilmesi ve bu figürlerin resimlerde sıkça tekrar edilmesi ile açıklanabilir.

Resim 1: Kurallara uygun resim çizme özelliği

Resim 2: Tekrar ve simetri özelliği

Resim 3: Realizm özelliği

Çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özellikleri sosyoekonomik düzey değişkenine göre analiz edildiğinde ise, resim özelliklerinden boy hiyerarşisi, realizm, tekrar ve simetri, orantı ve kurallara uygun resim çizme özelliklerinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Boy hiyerarşisi ve realizm özelliklerinde en yüksek ortalamaya orta sosyoekonomik düzeydeki çocukların sahip olduğu saptanırken, tekrar ve simetri, orantı ve kurallara uygun resim çizme özelliklerinde ise en yüksek ortalamaya alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların sahip olduğu görülmüştür. Çocukların resimlerinde ev, kardeş, anne-baba, kendisi, çiçek, ağaç, palyaço, öğretmen, bayrak, araba, kuş, örümcek, ejderha, biberon, gelin, kedi, tavşan, anneanne, sünger Bob, robot figürlerinde boy hiyerarşisi görülmüştür. Yine çocukların resimleri incelendiğinde, uçan kuşların çizilmesi, bacadan çıkan dumanın çizilmesi, ağaçta meyvelerin çizilmesi, çiçeklerin yapraklarının ve ağaçların meyvelerinin çizilmesi, saç kurutma makinesinin ayar düğmelerinin çizilmesi, sarayın kulesine bayrak çizilmesi, insan figürlerine küpe yapılması, örümcek adamın ağlarının çizilmesi, ağaç kovuğunun çizilmesi, kapının ve pencerenin kulpunun çizilmesi, evin anteninin çizilmesi, balığın yüzerken çizilmesi, gökkuşağı ve gök gürültüsünün çizilmesi, salıncağın sallanırken çizilmesi, çocuğun ip atlarken havada çizilmesi, denize giren çocuğun simidin içinde çizilmesi, çaydanlıktan buharın çıkışının çizilmesi, füzenin arkasından çıkan dumanın çizilmesi, ineğin beneklerinin çizilmesi, süpürgenin açma-kapama düğmesiyle çizilmesi vb. figürlerde realizm özelliği görülmüştür.

Pencere, kuş, bulut, arabanın tekerlekleri, bayrak, havuz, koyun, köprü, çocuk vb. figürlerde ise tekrar ve simetri özelliği görülürken, insan figürlerinin evlerden küçük çizilmesinde, ağaçların evlerden büyük çizilmesinde, bulutların, kuşların ve kelebeklerin büyüklü-küçüklü çizilmesinde, çiçeklerin ağaçlara göre küçük çizilmesinde, anne ve babaların çocuklardan büyük çizilmesinde vb. figürlerde orantı özelliği gözlenmiştir. Evin kapı ve

pencerelerinin çizilmesi, çiçeklerin önden görünüşüyle çizilmesi, çiçeklerin yapraklı, ağaçların meyveli çizilmesi, denizde yüzen çocuğun simidin içinde çizilmesi, yer çizgisinin çizilmesi, salyangozun kıvrımlarının çizilmesi, çocuklara gözlük ve kolye çizilmesi, çocuğun güneşe güneş gözlüğüyle bakarken çizilmesi vb. figürlerde de kurallara uygun resim çizme özelliği görülmüştür.

Resim 4: Boy hiyerarşisi özelliği

Resim 5: Realizm özelliği

Resim 6: Tekrar ve simetri özelliği

Resim 7: Orantı özelliği

Resim 8: Kurallara uygun resim çizme özelliği

Sosyokültürel etkiler ve çevre genellikle çocukların resim yapmaya karşı tavır ve motivasyonlarını etkilemektedir. Çocuklar, sadece içsel deneyimlerini ve algılarını tamamlamak için değil, dış dünya deneyimlerini ve algılarını çevreyle ilişkilendirmek için de resmi kullanmaktadır (Malchiodi 2005). Li-Tsu (1998), çocukların hayal güçleri ile sosyokültürel çevreleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışma sonucunda, yaşça küçük olan çocukların grafik ifadelerinin içinde bulunduğu sosyokültürel çevreden etkilendiğini belirtmiştir. Yapılan çalışmalarda, çocukların tüm çizimlerinin önceki deneyimlerle doğrudan ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Machover 1949; Koppitz 1968; Dileo 1973). Wiesel ve Krenaw (2000)'a göre, çocuklar ailesiyle olan her türlü deneyimlerini ve çevresiyle olan her türlü ilişkilerini sözel ve sözel olmayan yollarla anlatmaktadır. Çocukların resimleri sözsüz olan araçlardan biridir ve çocuğun algılarını, yaşadıklarını, beklentilerini, olumlu veya olumsuz deneyimlerini anlatmaktadır.

Çocuklar resimlerinde bakış açısı nereden olursa olsun "ben bunu biliyorum" dercesine çizdikleri nesnenin bildiği bütün özelliklerini göstermektedirler. Çocuklar olgunlaştıkça, bildiklerine gördüklerini, gördüklerine bildiklerini eklemeye başlarlar. Karşılaştıklarından çıkardığı anlamlar zamanla zenginleşir ve her geçmiş yaşantının bunda rol oynadığı görülür. Çocuklar bir şeyin ne olduğunu, ne işe yaradığını anlamakta her geçen gün biraz daha ustalaşmakta ve gittikçe daha fazla ön bilgiye ve ipucuna ihtiyaç duymaya başlamaktadırlar (Buyurgan ve Buyurgan 2007). Çocukların aldıkları eğitim ve buna bağlı olarak nesnelere onlarda oluşturduğu çağrışımlar çocukların çizimlerinde etkili olabilmektedir (Burkitt, Baret ve Davis 2005). Çocuklar dört yaşına doğru görsel uyaranların beyinde oluşan imajlarını ilk kez taklit edebilmeye başlamaktadırlar (Keskin 2010). Munro (1956) çocukların şekilleri, nesnelere betimlemeleri ile etraflarındaki görsel kaynaklar arasında kuvvetli bir bağ olduğunu belirtmiştir. Çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinin sosyoekonomik düzey değişkenine göre farklılık göstermesi çocukların çevrelerinde gördükleri nesnelere, zihinlerinde oluşturdukları imajlar arasındaki farklılıklarla açıklanabilir. Nitekim çocukların farklı sosyoekonomik düzeylerde yetişmelerinin ve farklı çevre uyarıcılarına maruz kalmalarının, nesnelere zihinlerinde biçimlendirmelerinde olumlu ya da olumsuz etkilediği söylenebilir. Çalışma sonucunda üst sosyoekonomik düzeydeki çocuklar arasında hiçbir resim özelliğinde fark görülmemesi benzer çevre uyarıcılarına maruz kalmaları ile açıklanabilir. Orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki çocuklar arasında fark görülmesi ise, çalışma grubundaki çocukların birbirlerinden farklı çevrelerde yetişmeleri, farklı çevre uyarıcıları ile karşılaşmaları ve çevrelerindeki insanların çocuklara karşı yaklaşımlarındaki farklılıklarla açıklanabilir.

5. SONUÇLAR

Çalışmaya katılan çocukların serbest resim çalışmalarında kullandıkları resim özellikleri ile cinsiyet değişkeni incelendiğinde anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Kız ve erkek çocukların çizimlerinde benzer resim özelliklerini kullandıkları görülmüştür. Çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özelliklerinin yaşlara göre sonuçları incelendiğinde ise, realizm, kurallara uygun resim çizme, tekrar ve simetri özelliklerinde 6 yaşındaki çocuklar lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyoekonomik düzey değişkenine göre ise, Çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özellikleri sosyoekonomik düzey değişkenine göre analiz edildiğinde ise, resim özelliklerinden boy hiyerarşisi, realizm, tekrar ve simetri, orantı ve kurallara uygun resim çizme özelliklerinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Boy hiyerarşisi ve realizm özelliklerinde en yüksek ortalamaya orta sosyoekonomik düzeydeki çocukların sahip olduğu saptanırken, tekrar ve simetri, orantı ve kurallara uygun resim çizme özelliklerinde ise en yüksek ortalamaya alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir; dört-altı yaşındaki çocuklar yaşları göz önüne alındığında çizgisel gelişimlerinin, bir kısım çocukta yeterince gelişmemiş olduğu gözlenmiştir. Bu çocuklara, çizgisel gelişim aşamalarını sağlıklı bir şekilde geçirebilmeleri için çocukların

gelişimleri dikkate alınarak uygun ortam, malzeme, zaman verilmelidir. Çocuk resimlerine sadece çocukların iç dünyalarını tanımamıza yarayan bir araç olarak bakılmamalı, çocuğun sanatsal gelişimi üzerinde de durulmalıdır. Çocuklara verilecek sanatsal faaliyetlerle estetik, algı ve yaratıcılıklarını geliştirmek için daha çok resim etkinlikleri yapılmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 4-6 yaş grubu çocukların evde anne ve babaları ile ev ortamında resim çalışmaları yapmaları için ortam hazırlanmalı ve çocuklar çalışma yapmaları için teşvik edilmelidir. Çocukların yapmış oldukları resimler evin belli bölümlerinde sergilenmeli, resim hakkında olumlu eleştirilerde bulunulmalı hatta yer yer ödülleri verilmelidir. Çalışma okul öncesi eğitim kurumuna devam eden dört-altı yaş grubu çocuklar üzerinde yürütülmüştür. Aynı çalışma süreci okul öncesi eğitim kurumuna devam etmeyen ve farklı kurumlarda eğitim alan dört-altı yaş grubu çocuklar ile de yapılabilir ve sonuçlar karşılaştırılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Artut, K. (2004). Okul öncesi resim eğitiminde çocukların çizgisel gelişim düzeylerine ilişkin bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. s.223. 13 (1).¹
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. 3.Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.²
- Balcı, Y. B. (2002). *İnsanın sanatsal gelişimi ders notları*.³
- Bayhan, P. S., Artan, İ. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.⁴
- Burkitt, E., Barret, M. and Davis, A. (2005). Drawings of emotionally characterised figures by children from different educational backgrounds. *International Journal of Art and Design Education*, 21 (1): 71-83.⁵
- Buyurgan, S., Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitim ve öğretimi*. 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, ss.304.⁶
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* [Handbook for data analysis of the social sciences]. Ankara: Pegem Yayıncılık.⁷
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education. Sixth Edition*. New York: Routledge. pp:40-50.⁸
- Dileo, J. (1973). *Children's drawings as diagnostic aids*. New York: Brunner/Mazel.⁹
- Einarsdottir, J., Dockett, S. & Perry, B. (2009). Making Meaning: children's perspectives expressed through drawings. *Early Child Development and Care*. Vol.179, No.2, February, 217-232.¹⁰
- Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (2004). *Çocuk ve ergen gelişimi* (Edt: Bekir Onur). 5.Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.¹¹
- Gürtuna, S. (2004). *Çocuk ve sanat eğitim "çocuğum sanatla tanışıyor"*. 2.Baskı, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.¹²
- İnan, B. (2006). *Ana sınıfı çocuklarının duygu ve düşüncelerini ifade etmelerinde çocuk resimlerinin önemi (6 yaş grubu)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.¹³
- Keskin, S. (2010), *Çöp çocuk, çocuk çizgilerindeki giz*. Boyut Matbaacılık. ss:34-78.¹⁴
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim. Görmek, öğrenme, yaratmak*. 2.Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık. ss:46-92.¹⁵
- Koppitz, E. (1968). Psychological evaluation of children's human figure drawings. New York: Grune & Stratton.¹⁶
- Li-Tsu, C. (1998). *Culturally accommodated imagination: discovering children's fantasy worlds in drawings* (ERIC Document Reproduction Service No. ED429015).¹⁷
- Machover, K. (1949). Personality projection in the drawing of the human figure.(a method of personality investigation). Charles C. Thomas Publisher.¹⁸
- Malchiodi, C. A. (2005). *Çocukların resimlerini anlamak*. (Çeviren: Tülin Yurtbay).1.Baskı. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.¹⁹
- Matthews, J. (2003). *Drawing and painting: children and visual representation* (Second Edition). London: Paul Chapman Publishing.²⁰
- Munro, T. (1956): *Art education: its philosophy and psychology*, New York: The Liberal Arts Pres.²¹

- Sezer, H., (2001). *İlköğretimde etkili öğretim ve öğrenme öğretmen el kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. ²²
- Skybo, T., Ryan-Wengwe, N. & Su, Y. (2007). Human figure drawings as a measure of children's emotional status: critical review for practice. *Journal of Pediatric Nursing*, Vol 22, No 1 (February). ²³
- Tas, Y., Aslan, D., Sayek, İ. (2006). "Doktorluk Mesleğini resimlerinde nasıl yansıtıyorlar? 7-12 yaş grubu çocuklar arasında yapılmış bir örnek" *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. Cilt 15. Sayı 11.184-191. ²⁴
- Türkdoğan, G. (1981). *Sanat eğitimi yöntemleri*. Ankara: Ayyıldız Matbaası. ²⁵
- Yavuzer, H. (2002a). *Çocuk psikolojisi*, 25. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi. ²⁶
- Yavuzer, H. (2007b). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi. ²⁷
- Yolcu, E. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık. ²⁸
- Wiesel, R., Al-Krenawi, A. (2000). "Perception of family among bedouin arab children of polygamous families as reflected in their family drawings american" *Journal of The Art Therapy*, 38, 99-106. ²⁹

Extended Abstract

The aim of the study is to examine the drawing features of 4 to 6-year-old children attending preschool from sub, medium and high socio-economic levels in terms of age, sex and socio-economic level variables. This study is descriptive survey model. The universe of the study consists of free drawing works of 4-6 year-old children attending preschool in Aydın. The sample consists of 600 free drawings of 66 children who drew freely for 15 weeks from 4-6 age group attending preschools of sub, medium and high socio-economic levels in Aydın.

Personal information forms for children to be used in the study were prepared by the researchers. Each child was given a drawing paper and a set of pastels. During the implementation period, children were free to choose the subjects of their drawings they wanted to create. Children were told to draw whatever they liked. The implementation lasted for 15 weeks in the second semester of the academic year 2007-2008. Each child was asked to draw freely once a week for 15 weeks. As the study was implemented on children from different age groups, no second offer was made to children who didn't want to draw considering the differences in their attention spans. These children were asked to draw again next week and the study continued. For the analysis of the data "Independent Samples T-Test" was used in the analysis of the results of whether the drawing features of 4-6 year old children differ with age and sex variables. "Kruskal Wallis H-Test" was used in the results of whether these characteristics differ in terms of socio-economic level variable.

The results of the study show that when t-test results of smoothing, completing, height hierarchy, transparency, realism, repetition and symmetry, proportion, humour and proper drawing features are examined in terms of their sex, it is seen that there is no meaningful difference on (p>.05) level. Analysis results show that there is no (p>.05) level meaningful difference in smoothing, completing, height hierarchy, transparency, proportion and humour features in terms of the children's age. However, there is (p>.05) level meaningful difference in realism, proper drawing, repetition and symmetry features. While no (p>.05) level meaningful difference is seen in smoothing, completing, transparency and humour features in terms of the children's socio-economic levels, (p>.05) level meaningful difference is seen in height hierarchy, realism, repetition and symmetry, proportion and proper drawing features. Smoothing features were seen in the figures such as ladders, pools, hair, roof, flowers, the foot of the chairs, slides, houses, frames of glasses, wings of flies, traffic lamps, TV tables, octopuses, butterflies, and bees.

Completing feature was determined in the drawings of trees' and flowers' roots, the steering wheel of the car, the curtains of the house, people's teeth, the pictures of the TV screen. Height hierarchy was recognized in house, siblings, parents, himself/herself, flower, tree, clown, teacher, flag, car, bird, spider, dragon, feeding bottle, bride, cat, rabbit, grandmother, sponge bob, robot figures in the children's drawings.

Transparency feature was observed in the drawings of family members along with the lamp in the house and other things, of the baby's heart, clothes in the wardrobe, sunlight in the kennel, the viscera of the giraffe, baby seal in the mother seal, skeleton of the spider, food in the refrigerator, the buttons inside the elevator, the body of the girl looking out of the window, a baby inside a baby carriage. Proportion

feature was realized when human figures were drawn smaller than houses, trees are drawn bigger than houses, clouds, birds and butterflies are drawn in different sizes, flowers are drawn smaller than trees, parents are drawn bigger than children.

Humour feature was seen in the drawings of smiling faces on the figures such as the sun, cloud, flower, fish, bear, snail, cow, teapot, drawings of eyes and mouth on balloon, drawings of hair on snail. Realism feature was seen when children drew flowers in different sizes, drew flying birds, the smoke coming out of the chimney, fruits on the trees, leaves of the flowers and fruits of the trees, rain and snow from the clouds, adjusting buttons of the hairdryer, flag on the tower of the palace, hollows of trees, door and window handles, the antenna of the house, swimming fish, rainbow and thunder, swing while moving, the child in his life ring while swimming, the steam coming out of the teapot, fish in the sea, the alarm on the police car, the smoke coming out of the rocket, spots on the cow, on off button of the vacuum cleaner, the vase with the vacuum cleaner, waves of the sea, the hole of the tap. Symmetry and repetition feature was seen in figures such as window, bird, cloud, flower, mountain, tree, apple, snow, butterfly, sun, leaf, wheels of a car, person, flag, pool, sheep, bridge, sea, child.

Proper drawing feature was seen when children drew doors and windows of a house, flowers from the front, the sun behind the mountains, flowers with leaves, trees with fruits, the child in his life ring in the sea, floor line, people on the seat in the bus, the spots of the cow, the curves of the snail, the locomotives and wagons of the train one after another, children with glasses and necklaces, the child looking at the sun with sunglasses. When these findings are evaluated, it is observed that some 4-6 year old children's linear developments are not adequate taking into consideration their age levels. These children should be given materials, time and proper place so that they can undergo healthy linear development stages. Children's drawings shouldn't be seen as instruments that help us to have access to children's inner world. Rather children's artistic development should be given priority. There should be more art activities in order to develop their aesthetic views, perceptions and creativity. 4-6 year old children including those having preschool education and the ones not going to school should be able to draw with their parents in their houses and children should be encouraged to draw pictures.

Kaynakça Bilgisi:

Yıldız-Çiçekler, C. ve Öner-Koruklu, N. (2013). 4-6 Yaş arasındaki çocukların serbest resim çalışmalarındaki resim özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 28(2), 551-563.

Citation Information:

Yıldız-Çiçekler, C., & Öner-Koruklu, N. (2013). Features of the drawings of 4-6 year old children in their free drawings [in Turkish]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 28(2), 551-563.